HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 13, Issue: 2, April 2021

www.historystudies.net

1546 TARİHLİ İSTANBUL VAKIFLARI TAHRİR DEFTERİNE GÖRE XVI. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA KAP KACAK VAKIFLARI

*Utensil Vakfs in the XVI. Century of Istanbul
According to Istanbul Vakfs Tahrir Register dated 1546*

Dr. Ayşe Bölükbaşı

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
ayseckla@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2537-0166

Makale Türü-Article Type : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 04.03.2021
Kabul Tarihi-Accepted Date : 14.03.2021
DOI Number : 10.9737/hist.2021.1002

Atıf – Citation: Ayşe Bölükbaşı, "1546 Tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defterine
Göre XVI. Yüzyıl İstanbul'unda Kap Kacak Vakıfları", *History
Studies*, 13/2, Nisan 2021, s. 569– 586.

1546 TARİHLİ İSTANBUL VAKIFLARI TAHRİR DEFTERİNE GÖRE XVI. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA KAP KACAK VAKIFLARI

Utensil Vakfs in the XVI. Century of Istanbul
According to Istanbul Vakfs Tahrir Register dated 1546

Dr. Ayşe BÖLÜKBAŞI

Öz

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren vakıflar bünyesindeki çeşitli kurumlar toplumun farklı kesimlerinden insanların beslenme ihtiyacını karşılamıştır. Bu tür kurumların tesisi ve faaliyetlerini sürdürebilmesi hayırseverlerin katkısıyla mümkün oluyordu. Bahse konu hayırseverlerin bir kısmı maddi imkânları kısıtlı kimselerdi. O nedenle yemek dağıtan kurumlara küçük katkılar yapabiliyorlardı. Bu katkılar incelendiğinde kap kakak bağışı özellikle dikkat çeker. Çok sayıda hayırsever tekke, mescit, mektep gibi yemek dağıtan kurumlara kazan, sini, tencere, kaşık gibi mutfak eşyaları bağışlamıştır. Bağışçıların bazıları ise çok sayıda kap kakak bağışlayabilecek maddi kudrete sahipti. Bağışlanan kap kakak ilgili kurumda yemeğin hazırlanması, sunulması, dağıtılması gibi işlerde kullanılmıştır. Bu çalışmada imaretlar dışındaki kurumlara bağışlanan yahut bir kurum belirtmeksizin vakfedilen kap kakak ele alınacaktır. Çalışmanın asıl kaynağı 1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri olacaktır. Defterde verilen bilgilere dayanılarak hangi tür kap kakak bağışlandığı, bağışlanan kap kakağın özelliklerinin neler olduğu, kap kakak bağışı yapanların kimler olduğu ve hangi kurumlara bağış yapıldığı gibi hususlara temas edilecektir.

Abstract

Since the foundation years of the Ottoman State, various institutions within the body of the vakf system have met the nutritional needs of people from the different segments of the society. The establishment of such institutions and their ability to continue their functions was possible with the contribution of the philanthropists. Some of the philanthropists (in this study) were people with limited financial means. So they could make small contributions for the food distributing institutions. When these contributions are examined, donation of utensils draws particular attention. Numerous philanthropists donated kitchen utensils such as cauldrons, trays, pots, spoons etc. to dervish lodges, masjids or mektebs. Some of the philanthropists had the financial power to donate large quantities of kitchen utensils. Donated kitchen utensils were used in the preparation, service and distribution of food at the relevant institutions. In this study utensils donated to institutions other than imarets and donated without specifying an institution will be discussed. The main source of this study will be İstanbul Vakfs Tahrir Register dated 1546. Based on the information provided in this *defter*, the focus will be on some issues such as what kind of utensils were donated, what are the characteristics of these donated utensils, who are the donors of the utensils, to which institutions these donations will be made.

Anahtar Kelimeler: Zaviye, Mescid, Kazan, Evâni-i Matbah, Mutfak

Keywords: Dervish Lodge, Mescid, Cauldron, Utensil, Kitchen

Giriş

Osmanlı vakıf sistemi bünyesindeki çeşitli yapı ve kurumlar geniş toplumsal kesimlerin beslenme ihtiyacını karşılıyordu. Özellikle zaviyeli camiler, imaretler ve tekke matbahları bu kurumlar arasında en önemlileriydi. Bunların bir kısmı devasa büyüklükte, bazıları ise daha mütevazı ölçülerdeydi. İster büyük olsun, ister küçük bu tür kurumların tesisi ve faaliyetlerini sürdürebilmesi kolay değildi. Böyle vakıfları kuracak olan hayırseverlerin kayda değer ölçüde maddi güce sahip olması gerekiyordu. Dolayısıyla bu tür hayır işlerini herkes yapamıyordu. Ancak sıradan insanların da yemek dağıtımına işine katkıda bulunması mümkündü. Maddi imkânları kısıtlı kimi hayırseverler kazan, tencere, tepsî gibi küçük mutfak eşyaları bağışlayarak bunu yapabiliyordu. Üstelik bu eşyaları bağışlamak için hususi olarak temin etmelerine de gerek yoktu. Bazen kendi kullandıkları eşyaları da bağışlayabiliyorlardı¹. Bu açıdan değerlendirildiğinde kap kacak vakıfları maddi imkânları sınırlı kişilerin, mütevazı birer hayırseverlik girişimi olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte büyük miktarda kap kacak bağışı yapan zengin hayırseverler bulunduğunu da belirtmek gereklidir.

1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, o dönemde İstanbul'da yemek dağıtan bütün kurumları tespit etmeyi ve incelemeyi mümkün kılmaktadır. Söz konusu defterde doğrudan yemek dağıtımını şart koşan vakıflara dair bilgi verildiği gibi, yemek dağıtımında kullanılmak üzere kap kacak (*evâni-i matbah*) bağışlayan vakıflara dair de bilgi verilmektedir.² Tahrir defterinde bulunan 2.515 adet vakıf kaydının yüz kırk iki tanesi – imaretler hariç olmak üzere – yemek dağıtımıyla ilgilidir. Bunların altmış sekizi doğrudan yemek dağıtımını şart koşan vakıflara; altmış sekizi mutfak eşyası bağışına; kalan altı tanesi ise hem yemek dağıtımını, hem de kap kacak vakfedilmesini şart koşan vakıflara ilişkindir. Dolayısıyla kap kacak bağışı yapan toplam hayırsever sayısı yetmiş dördtür. (Tablo I)

Bu çalışmada son iki gruptaki vakıflar ele alınacaktır. Hayırseverler tarafından ne tür mutfak eşyalarının vakfedildiği, vakfedilen mutfak eşyalarının özellikleri, hangi kurumlara daha fazla kap kacak vakfedildiği, kap kacak vakfı tesis eden vakıfların kimler olduğu gibi hususlar üzerinde durulacaktır. Çalışmada mutfak eşyası ifadesi kap kacak anlamında kullanılacaktır. Bu nedenle defterde mutfak eşyalarıyla birlikte kaydedilen çerağ, balta, çengel, sandık gibi eşyalar çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir. Mesela tahrir defterinde 306 numaralı kayıttaki kap kacak arasında bir balta, 1106 numaralı kayıttaki bir çengel zikredilmektedir. Bunlar çalışma kapsamına alınmamıştır. Daha çok temizlik işleri için kullanıldığını düşündüğümüz su küpü vakıfları da bu çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir³.

¹ Bazı vakıf kayıtlarında "*bade'l-inkıraz*" kavramı geçmektedir. Bu tür kayıtlarda vakıflar vakfettikleri şeyin soyları kesildikten sonra vakıf tarafından kullanılmasını şart koşmaktadır. Mutfak eşyası bağışlayan bazı hayırseverlerde bu tür bağışlar yapılmıştır. Bunların bir kısmının kendi şahsi eşyasını vakfettiği tahmin edilmektedir.

² Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953 (1546) Tarihli*, İstanbul 1970. Vakıf tahrir defteri sadece İstanbul'daki vakıfları içermekle birlikte, İstanbul dışında tesis edilmiş birkaç vakfı da içermektedir. Bunlar Mahmud Paşa'nın Hacı Bayram-ı Veli Tekkesi, Ferruhsad Hatun b. Abdullah'ın Bursa'da Sultan Mehmet Türbesi ve Yunus Beğ oğlu merhum İbrahim Paşa'nın Niğbolu'daki Tekkesi için yapılan yemek tahsisatlarını kapsar. Bahsedilen yapılar İstanbul dışında olmasına rağmen, bu çalışma 1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri'ndeki vakıf kayıtlarının tümünü ele almayı hedeflediğinden söz konusu vakıf kayıtları da çalışmaya dâhil edilmiştir.

³ Vakıf kayıtlarında su küplerine – genelde – vakfedilen bir hanenin birimlerinden muhavvata zikredildikten sonra rastlanmaktadır. Sadece 1711 numaralı vakıf kaydında Şimird b. Abdullah adlı hayırseverin bir su küpü ile birlikte iki

1- Kap Kacak Vakıflarının Tespitiyle İlgili Sorunlar

Osmanlı mutfağındaki yemekler incelendiğinde genel olarak tencere yemekleri, kebab, yahni ve çevirmelerden oluştuğu görülür⁴. Bu tasnif açısından bakıldığında mutfakta kullanılan kap kacağın Türk yemek kültürünün ana bileşenlerinden biri olduğu söylenebilir⁵. 1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri mutfakta kullanılan kap kacağa ve bunların bağışlanmasıyla tesis edilen vakıflara dair birçok veri sağlamaktadır. Ancak bunların tespitiyle ilgili bir takım sorunlar da mevcuttur. En başta kazan, ibrik, leğen gibi eşyaların mutfak eşyası olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği meselesi gelmektedir. Bunlar arasında vakıflara en çok bağışlananlardan biri olan kazan⁶, yemek pişirmenin yanında cenaze işleri için de kullanılıyordu. Defterde kazanlar çoğunlukla tek başına veya mutfak eşyalarıyla birlikte, nadiren de olsa Mushaf ve sirac (kandil/meşale) gibi eşyalarla birlikte zikredilmiştir. Kazan bağışına ilişkin bazı kayıtlarda "mesalih-i müslimin" için kullanılması şartı zikredilmiştir. Bu tür kayıtlar bahse konu kazanın cenaze işleri gibi başka işler için de kullanılıp kullanılmadığı sorusunu akla getirmektedir.⁷ Hatta çoğu kayıтта mescit imamı ya da müezzininin tasarrufunda olacağı ifade edilmiştir.⁸ Bunlar yemek işleri için kullanılmış olabileceği gibi, mahalle halkının cenaze işleri ve diğer bazı ihtiyaçları için de kullanılmış olabilirler.⁹ Ancak "mesalih-i müslimin" için kullanılsın yönündeki şart bazı mutfak eşyası kayıtlarında da karşımıza çıkmaktadır.¹⁰ Bu durum kazanların yemek işleri için kullanılmış olma ihtimalini de ciddi şekilde arttırmaktadır. Bu konuda kesin bir yargıya varmak mümkün değildir. Ancak buna rağmen kazan vakfına dair bütün kayıtlar bu çalışma kapsamına alınmıştır.

Kazanla ilgili belirsizlik ibrik¹¹ için de geçerlidir. İbrik mutfaktaki işler için kullanılabileceği gibi temizlikle ilgili birtakım işler için de kullanılabilirdi.¹² Tahrir defterinde geçen ibrikler

kazan ve bir el değirmeni vakfettiği görülmüştür. Bazı su küplerinin doldurulması için de bir miktar meblağ ayrıldığı görülür. Bu su küpleri vakfedilen bir hane içinde olabildiği gibi, cami avlusunda, dükkân içinde de olabilmektedir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 51, 291-292)

⁴ Arif Bilgin, "Osmanlı Döneminde İstanbul Mutfak Kültürü", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 47 – 48, 2010 – 2011, s. 229 – 245.

⁵ Osmanlı saray mutfağında kullanılan eşyalar hakkında önemli bir çalışma için bakınız: Özge Samancı, "Alaturkadan Alafrangaya: 19. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfaklarında Kullanılan Araç ve Gereçler", *Türk Mutfacı*, (ed) A. Bilgin. Ö. Samancı, Ankara 2008, s. 307- 329; Yıldız Yılmaz Karakoç, "Which Utensils Were to be Found in the Kitchen of an 18th Century Harem Agha?: A Preliminary Research", *I. Türk Mutfak Kültürü Sempozyumu*, haz. Arif Bilgin, Özge Samancı, Bilecik 2012, s.187-210.

⁶ Kazan lügatte, "içinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap" olarak tanımlanmaktadır. (<http://lugatim.com/>) (Erişim tarihi: 22.11.2020)

⁷ Yasemin Sözer, *Denizli Yöresi Mutfağında Kullanılan Bakır Madeni Eşyası (18-19. yy)*, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli 1998, s.72.

⁸ Tahrir defterinde yer alan 189, 429, 458, 491, 822, 1003, 1106, 1291, 1586, 1727, 1850, 1977, 1978, 2373, 2387, 2440 numaralı vakıf kayıtlarda vakfedilen bütün mülk ve/veya nakdin imamın ve/veya müezzinin tasarrufunda olması şart kayda koşulmuştu. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 39, 77, 85, 90, 146, 176, 193, 221, 267, 294, 317, 334, 406, 409, 418)

⁹ Mesela tahrir defterinde yer alan 1799 ve 2272 numaralı kayıtlarda vakfedilen eşyaların mahalle halkının işlerinde kullanılması şart koşulmuştur. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 308 – 309, 386)

¹⁰ Örneğin tahrir defterinde yer alan 1971 numaralı vakıf kaydında böyle bir durum zikredilir: Eynebeğioğlu Hacı Bayram Mescidinin banisi fukara için 3 kazan, mesalih-i fukara için 10 adet bakır sini, yine ve adı geçen mescitte kullanılmak üzere iki adet hereni vakfetmiştir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 332 - 333)

¹¹ İbrik lügatte "kulplu, emzikli, karınlı ve ince boyunlu su kabı" olarak tanımlanmaktadır. Abdest ibriği, çay ibriği, kahve ibriği gibi türleri vardır. (<http://lugatim.com/s/ibrik>) (Erişim tarihi: 22.11.2020)

¹² İbrik su, kahve ve çay gibi içeceklerin ikram edilmesinde kullanıldığı gibi el yıkama, abdest alma, taharet gibi temizlik işlerinde de kullanılıyordu. İbrik azar azar su dökmeyi sağladığından mutfak ve temizlik işleri için kullanışlı bir eşyaydı. (Sözer, *agt*, s. 68,69) Bu konuda ayrıca bkz. Colette Establett, Jean Paul Pascual, "Şam'da XVII. Yüzyıl Sonu ve XVIII.

genelde mutfak eşyalarıyla birlikte zikredilmemektedir. Mescit, cami, tekke gibi kurumlara yapılan vakıflara ilişkin kayıtlarda "hîme¹³ ve ibrik", "hîme, hasır ve ibrik", "hasır ve ibrik" şeklinde geçmektedir. Vakfedilen ibriğin abdest alınırken kullanılmasına dair hususi kayıtlara rastlamak da mümkündür.¹⁴ Bu nedenle çalışma kapsamına sadece mutfak eşyaları arasında zikredilen ibrikler dâhil edilmiştir.¹⁵

Kazan ve ibrik gibi leğenlerle ilgili de belirsizlik vardır. Leğenler de ibrik gibi daha çok temizlik işleri için vakfedilmiştir. Özellikle çamaşır yıkamak için vakfedilen leğenler¹⁶ tahrir defterinde sıkça geçmektedir. Hakkında hususi bir açıklama yapılmayan leğenlerin tamamı temizlik eşyası olarak değerlendirilmiştir. Sadece Mahmud Çelebi Tekkesi'ne vakfedilen bir adet leğen mutfak eşyaları arasında zikredildiği için çalışma kapsamına alınmıştır.

Kap kacak vakıflarıyla ilgili bir diğer sorun ise hangi kuruma bağışlandığı hususunda belirsizlik olan mutfak eşyalarının varlığıdır. Normalde mutfak eşyasının hangi kuruma bağışlandığı açık bir şekilde ifade edilmektedir. Bazı kayıtlarda ise kurum adı zikredilmeden kap kacağın bir cami imamının veya müezzininin tasarrufunda olması şart koşulmaktadır. Bu durumda söz konusu kap kacağın zikredilen camiye bağışlandığı kabul edilmiştir. Bazılarında ise bu tür bir açıklama bulunmamaktadır. Asıl belirsizlik bu tür bağışlarla ilgilidir. Ayrıca bir mescit/mektep/zaviyede yemek dağıtılmasını şart koşan bir hayırsever, aynı zamanda kap kacak da vakfedebilmektedir. Ama bu kap kacağın mescit/mektep/zaviyede kullanılacağına açık bir şekilde belirtilmediği durumlar da vardır. Bu durumda ise yemek dağıtımının mescit/mektep/zaviye tarafından yapılmasına dayanarak, kap kacağın da aynı kuruma bağışlandığı kabul edilmiştir.

Kap kacak vakıfları hususunda bir diğer sorun da vakfedilen mutfak eşyasının maddi değerinin tespitinin mümkün olmamasıdır. Nitekim tahrir defterinde vakfedilen mutfak eşyalarının maddi değeri genellikle kaydedilmemiştir. Bu eşyalar günlük işlerde kullanılan, herhangi bir gelir getirmeleri söz konusu olmayan eşyalardır. Maddi değerleri de diğerleriyle kıyaslanamayacak kadar düşüktür. Büyük ihtimalle bu yüzden parasal değerlerinin zikredilmesine gerek duyulmamıştır.¹⁷ Eşyaların maddi değeri konusunda suskun olan tahrir defteri, bunların bakımı için vakfedilen paralar hususunda bazen bilgi vermektedir. Mesela defterde yer alan 462, 1271, 1321, 1736, 1850 ve 1860 numaralı kayıtlarda bir miktar gelirin vakfedilen eşyaların bakım ve

Yüzyıl Başlarında Bardak, Tabak ve Kap Kacak", *Soframız Nur Hanemiz Mamur Osmanlı Maddi Kültüründe Yemek ve Barınak*, ed. Suraiya Faroqhi, Christoph K. Neumann, s. 209-226.

¹³ Hîme lügatta "odun" olarak tanımlanmıştır. (<http://lugatim.com/s/hime>) (Erişim tarihi: 31.12.2020)

¹⁴ Mesela defterdeki 1173 numaralı kayıtta, Hacı Muhyiddin'in 500 yüz akçe vakfettiği, faiziyle toprak ibrikler alınmasını istediği kaydedilmektedir. Bu ibrikler abdest alınırken kullanılmak üzere Şeyh Mahmud Çelebi Zaviyesi'ne, Seyyid Ahmed b. Seyyid Mehmed'ül-Buhari'nin yeni inşa ettirdiği zaviyeye ve Hasan Paşa Mescidi'ne vakfedilmiştir (Barkan ve Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s.206).

¹⁵ 1192 numaralı vakıf kaydında, bir hayırseverin 500 akçe vakfettiği ve faiziyle bir ibrik alınıp, Mahmud Çelebi Zaviyesi'ne verilmesini şart koştuğu ifade edilmektedir. Bu vakıf kaydında ibrikten başka bir mutfak eşyasından bahsedilmemiştir. Bundan dolayı bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 208)

¹⁶ Tahrir defterindeki 1727 numaralı kayıtta Lutfi b. Abdullah'ın bir miktar para vakfettiği, buna ilave olarak bir kazan, bir havan ve bir çamaşır leğeni bağışladığı ifade edilmiştir. Ayrıca Şeyh Süleyman Halife, Horhor'daki Şeyh Süleyman Halife Tekkesi için toplamda on bir adet çeşitli mutfak eşyası, bel, kazma ve kürek gibi bahçe aletleri ile bir çamaşır leğeni vakfetmiştir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 294)

¹⁷ XVII. yüzyıl sonu - XVIII. yüzyıl başlarında Şam'da mutfakta kullanılan benzer eşyaların fiyatlarının oldukça ucuz olduğu bilinmektedir. Establett ve Pascual, *Bardak, Tabak ve Kap Kacak*, s. 209-226.

onarımına sarf edilmesi şart koşulmuştur. 2295 numaralı vakıf kaydında ise, nispeten daha detaylı bir açıklama yapılarak kazanların kalaylanması için bir miktar para bağışlandığı ifade edilmiştir.¹⁸

2- Yemek Dağıtımı İçin Vakfedilen Kap Kacak Türleri

Tahrir defterinde zikredilen ve yemek dağıtımı için kullanılan kap kacaklar genel olarak üç gruba ayrılabilir. İlk grupta yemeğin pişirilmesi ve hazırlanması için kullanılan kazan (kazgan), hereni (bir kazan türü), sacayak, tencere, havan, kevgir (kefگیر), kepçe (kefچه), tepsi¹⁹ gibi eşyalar; ikinci grupta yemeğin sunumu için kullanılan sini, tas, sahan, tabak, sofras, kaşık²⁰ gibi eşyalar; üçüncü grupta ise yiyecek-içeceklerin saklanması ve taşınması için kullanılan bakraç, güğüm, ibrik gibi kap kacaklar. Bu tasnif mutfak eşyalarının birincil işlevleri dikkate alınarak yapılmıştır. Eşyaların birçoğu birden fazla işleve sahip olduğundan diğer başlıkta da yer alabilirdi. Mesela tencere birincil olarak yemek pişirmek için kullanılır, ancak kazanlarda pişirilen yemeğin saklanması ve taşınması içinde kullanılabilirdi²¹.

Yemeğin hazırlanması esnasında kullanılan mutfak eşyalarının başında kazanlar gelmektedir. Kazanlar en çok vakfedilen kap kacak türüdür. Kap kacak vakfeden toplam yetmiş dört hayırseverden altmış dördü kazan bağışında bulunmuştu.²² Bunlardan yirmi sekiz tanesi mutfak eşyası olarak sadece bir tane kazan vakfetmişti²³. Bu kişilerin on bir tanesi kazan dışında başka mutfak eşyası vakfetmemişse de; Mushaf, ev, dükkân gibi bağışlarda da bulunmuşlardı. Diğer on yedi kişi ise sadece bir kazan vakfetmiş, başka herhangi bir bağışta bulunamamışlardı. Bunların maddi imkânları çok kısıtlı olmasına rağmen hayırseverlikten geri durmadıkları söylenebilir. Vakfedilen kazanların bir kısmı mescit, cami, tekke gibi belli bir kurum için bağışlanmıştı. Bir kısmının ise "mesalih-i müslimin" için bağışlandığı belirtilmişti. Bazılarının ise hangi kurum, kişi veya amaç için bağışlandığı açıklanmamıştı.²⁴ (Tablo II - VII)

Kazan bağışı yapan altmış dört hayırseverin vakfettiği toplam kazan sayısı yüz dördtü. Bir çeşit kazan olarak tanımlanan hereniden ise on dört adet vakfedilmiştir. Bunların toplamı yüz on sekiz olmaktadır. Bir kişi tarafından vakfedilen kazan sayısı aralığı bir ila dört arasındaydı. Sadece bir kayıta -1828 numaralı kayıt- yedi adet kazan vakfedildiği gösterilmektedir²⁵. Ancak bu kayıta

¹⁸Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 86, 218, 226, 296, 317, 318, 390)

¹⁹ Tepsi, lügatta iki şekilde tanımlanmıştır; 1.Fincan, tabak, bardak vb. taşımaya yarayan, derinliği az, çeşitli büyüklükte düz kap, 2. İçinde börek, tatlı ve bazı yemekler pişirilen, derinliği az, kenarlı düz kap. Dolayısıyla tepsi hem yemeğin pişirilmesi hem de sunulması için kullanılan bir mutfak eşyasıdır. (<http://lugatim.com/s/tepsi>) (Erişim tarihi: 23.11.2020)

²⁰ Sadece Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayı Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi'nin 2295 numaralı kayıta kaşık vakfettiğini görmekteyiz. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 390)

²¹ Bazı mutfak eşyaları için durum biraz daha karışıktır. Mesela tepsi bunlardan biridir. Tepsi hem yiyeceklerin pişirilmesi, hem de sunumu için kullanılabilir. Vakıf kayıtlarında geçen tepsilerden yemek adlarıyla tanımlananlar bulunmaktadır. Bu durumda, tepsilerin birincil işlevleri yemeğin pişirilmesiyle ilişkili olduğundan, yemeğin hazırlanması için kullanılan kap kacaklara dâhil edilmiştir.

²² Kazan vakfetmeyenler; 522, 822, 1383, 1586, 1634, 1736, 1977, 1978, 2098, 2433 numaralı vakıf sahipleridir. Özellikle 1383 numaralı vakıf kaydında bağışlanan birçok mutfak eşyasından bahsedilmesine rağmen, kazan vakfının olmaması enteresan bir örnek teşkil etmektedir. 1586 ve 2098 numaralı vakıf kayıtlarında ise kazan vakfedilmemesine rağmen, hereni vakfı söz konusudur. (Tablo I, II, VIII) ve (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 94, 146, 236, 267, 276, 277, 296, 334, 355, 416)

²³ Kazan bağışıyla ilgili sayı zikredilmemişse sayı olarak kabul edilmiştir. Bakınız: Tablo (I – VIII).

²⁴ Birçok vakıf kaydında kap kacak bağışı gösterilmesine rağmen, bu kap kacağın hangi kuruma vakfedildiğinden bahsedilmemiştir. Otuz vakıf kaydında herhangi bir kurumdan bahsedilmeksizin, kap kacak vakfedilmiştir. Mütevazı vakıf sahiplerinin çoğu bir kurum belirtmeksizin bağış yapanlar ya da mescide kap kacak vakfedenlerdir.

²⁵ Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 314.

da vâkıf olarak “*erbab-ı hayrat*”denilmektedir. Erbab-ı hayrat ile kastedilen birden fazla vakıf sahibi olmalıdır. (Tablo IV)

Yemeğin hazırlanması esnasında kullanılan diğer mutfak eşyalarının sayısı, kazan sayısına nazaran oldukça azdır. Defter incelendiğinde toplam otuz adet tepsi, yirmi sacayak, on üç tencere, on kevgir, dokuz kepeçe, altı tava, beş havan, dört adet ahen-i kebab²⁶, bir leğen(çe)²⁷ vakfedildiği görülür. Bahsedilen ahen-i kebab ve leğen(çe) diğerlerinden farklı olarak, sadece birer hayırsever tarafından vakfedilmiştir. Dört adet ahen-i kebabı Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri Saka Şems Zaviyesi için; bir adet leğeni ise Şeyh Mahmud Çelebi²⁸ Edirnekapı'daki Emir Buhari Tekkesi için vakfetmiştir. (Tablo IV - VIII)

Yemek pişirme ve hazırlama kaplarından olan kepeçe ve havan hayırseverler tarafından sadece birer adet vakfedilmiştir. Tava vakfeden beş kişiden sadece biri (Merhum Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri) iki adet tava, tencere vakfeden on vâkıftan ise sadece ikisi (Şeyh Mahmud Çelebi b. Hüsam üç, Hûb Hatun b. Abdurrahman iki tencere) birden fazla tencere vakfetmiştir. Kevgir vakfeden dokuz kişiden de sadece biri (Şeyh Mahmud Çelebi) iki adet kevgir bağışlamıştır. (Tablo II - VIII) Hayırseverlerin tava, kepeçe, kevgir, havan, tencere gibi kap kacağı genellikle birer adet bağışlanmasının çeşitli sebepleri olabilir. Küçük bir kurumun mutfak için bunlardan bir tanesi yeterli olmuş olabilir. Sayıyı arttırmaya çok fazla ihtiyaç duyulmamış olmalıdır.²⁹ Ancak bu noktada başka bir hususun daha fazla etkili olmuş olabileceği akla gelmektedir. Vakıf sahiplerinin bir kısmı bu eşyaları bağış yapmak için hususi olarak temin etmemişlerdir. Kendi kullandıkları eşyaların ölümlerinin ardından çocukları tarafından kullanmasını, daha sonra soyları devam etmezse bağışlanmasını vakfiyelerinde şart koşmuşlardır.³⁰ Maddi kudreti sınırlı bu kişilerin şahsi mutfaklarında bu eşyalardan zaten birer adet bulunuyor olmalıdır.

Yemek hazırlanırken kullanılan kap kacağın özellikleri konusunda da tahrir defterinde bazı bilgiler verilmiştir. Bazılarının büyüklüğüne, bazılarının ise hangi yemeklerin pişirilmesinde kullanıldığına dair ayrıntılar defterde mevcuttur. Kazan, hereni, sacayak, kepeçe, kevgir, havan gibi eşyaların genellikle özellikleri tanımlanmamış, tanımlandıysa da sadece büyüklüğüne ilişkin detaylar verilmiştir. Bu minvalde kazanlardan sekiz tanesi kebir(büyük), üç tanesisağır (küçük), bir tanesi ise vasat (orta) olarak tanımlanmıştır³¹. Defterde Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-

²⁶Kuzu çevirmek ve pişirmek için kullanılan büyük demir olduğu düşünülmektedir.

²⁷ Leğençe lügatte "küçük leğen" olarak tanımlanmıştır. (<http://lugatim.com/s/leğençe>) (Erişim tarihi: 9.12.2020)

²⁸ Halveti şeyhi olan bu kişi için bakınız: Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, Eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye, Osmanlı Alimleri, haz. Muhammet Hekimoğlu, ed. Derya Örs, İstanbul 2019, s.824, 825.

²⁹ Nitekim XIX. yüzyılın başlarında kaleme alınmış, Aziz Mahmud Hüdâyî Külliyesi'nin imareti başta olmak üzere birimleri, görevlileri, muhasebe kayıtları, mutfak eşyaları hakkında bilgi veren *Mecmuâ-i Fevâid* adlı eserde önemli bir ayrıntı vardır. Bu külliyenin imaretinde de bu eşyalardan birer tane olduğu zikredilmiştir: Dokuz adet kapaklı büyük lenger, yedi adet orta büyüklükte kapaklı tencere, altı adet kapaklı kuşhane sahanı, üç adet eski büyük sahan, bir adet kepeçe, bir adet kevgir, bir adet tokmaklı taş havan (Güldane Gündüzöz, "Osmanlı Tekke Mutfak Kültürü ve Mecmuâ-i Fevâid", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, (20-2), Sivas 2016, s. 175-205.)

³⁰Tahrir defterinde yer alan 458 numaralı vakıf kaydında Nergis b. Abdullah isimli hayırseverin bir kazan ve iki hereni bu şekilde vakfettiği görülmektedir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 85) Defterde bu örnekteki uygulamanın benzerleri mevcuttur.

³¹Bu konuda bakınız: Tablo III-VII. Mescit ve zaviye gibi yapılarda kullanılan kazanların fiziki özelliklerine dair başka kaynaklarda daha fazla bilgi vardır. İ. Gündâğ Kayaoğlu, Cemile Sultan'ın dadısı Şemsi Nur Hanım tarafından İstavroz Bedevi Dergâhına 1910 yılında bağışlanan bir dergâh kazanının 240 kg ağırlığında; 0,835 metre yüksekliğinde; 1,32 metre çapında olduğunu anlatmaktadır. (İ. Gündâğ Kayaoğlu, "Bakır Bir Dergâh Kazanı", *Sanat Tarihi Yıllığı* (9-10), İstanbul 1981, s. 192-195). Ayrıca bu konuda bkz. Sözer, *agt*, s.75.

Emiri'nin vakfettiği tencere ise "tencere-i küçük", İbrahim b. Süleyman'üs-Sabuni'nin vakfettiği tencere veya tencereler ise "tencere-i kebir" diye tanımlanmıştır. (Tablo IV, VII)

Bağışlanan tepsilerin ise hem büyüklüğüne, hem de hangi yemeklerin hazırlanmasında kullanıldığına ilişkin ayrıntılar defterde mevcuttur. Bağışlanan otuz adet tepsinin iki tanesinin küçük olduğu, üç tanesinin yahni pişirmek için kullanıldığı, bir tanesinin ise kuzu tepsisi olduğu kaydedilmiştir. Diğer tepsilerin özelliklerine değinilmemiştir. Bahsedilen iki küçük tepsi ve üç yahni tepsisi Edirnekapı'daki Emir Buhari Tekkesi (Mahmud Çelebi Tekkesi) için vakfedilmiştir. (Tablo IV, VI) Söz konusu tekke mutfak eşyalarının çeşidi açısından en zengin kurumlardan biridir.

Tahrir defterinde bahsi geçen ikinci grup kap kakak türü ise yemeğin sunumuna ilişkin eşyalardır. Bunlar sini, sahan, tabak, tas, sofr, simat (bir sofr türü), kaşık, kûz(e)³² gibi mutfak eşyalarıdır. Hayırseverler dört yüz yetmiş üç sini, altmış beş sahan, on altı tabak, dokuz as, dört adet de sofr bağışlamıştır.³³ Mutfak eşyaları arasında en çok bağışlananın sini olması dikkat çekmektedir. Sayısı kazanı bile geçmektedir. Kazan vakfeden kişi sayısı sini vakfeden kişi sayısının neredeyse dört katıdır. Vakfedilen sini sayısı ise kazanın beş katına yakındır. Siniler on yedi kişi tarafından vakfedilmiştir. Bunlar arasında birer, ikişer, üçer adet sini bağışlayanlar olduğu gibi; onar, yirmişer, ellışer, yüzer adet sini vakfedenler de vardır. En çok kazan bağışlayan kişi dört adet bağışlamışken, Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayi Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi Yedikule muhafızlarına iki yüz adet ahşap sini vakfetmiştir. (Tablo I – VIII) Yemek pişirirken birkaç adet kazan yeterli olmakta, ancak yemeği sunmak için çok miktarda sini gerekmektedir. Şifayi Çelebi oğlu Mustafa Çelebi, iki yüz adet sini bağışlamışken, sadece iki adet kazan vakfetmiştir.³⁴

Tahrir defterinde yemeğin sunulması için kullanılan eşyaların özelliklerine dair de bazı ayrıntılar verilmiştir. Bunlar sayesinde bağışlanan dört yüz yetmiş üç adet sininin iki yüz yetmiş beş tanesinin ahşap olduğunu tespit edebiliyoruz. Bu durum defterde sini-i cûb, sini-i haşabi, sini-i ez-haşab, ağaç sini gibi ifadelerle anlatılmaktadır. Sinilerin kırk tanesinin bakır olduğu ise defterde sini-i nuhâs, siniyy'ün nuhasiyye şeklinde ifade edilmektedir. Kalan sinilerin ise hangi malzemenen yapıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur.³⁵

Tahrir defterindeki verilere göre hayırseverlerin bağışladığı sahan sayısı toplamda altmış beş adetti. Bunların sekiz tanesi dane sahanı, yedi tanesi zerde sahanı, bir tanesi şurba sahanı, bir tanesi ise çarhi³⁶ sahan olarak gösterilmektedir. Özellikleri konusunda bilgi verilen bu sahanlardan çarhi sahan Merhum Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri tarafından Saka Şems Zaviyesi için, diğerleri ise Edirnekapı'daki Emir Buhari Tekkesi (Mahmud Çelebi Tekkesi) için

³² Kûz(e) kelimesinin anlamı sözlükte bardak, kadeh, tas, çanak olarak açıklanmıştır. Sadece 1634 numaralı vakıf kaydında kûz(e) vakfedildiği gösterilmiş, ancak sayısı belirtilmemiştir. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 276 - 277)

³³ Bunların dışında bir vakıf sahibi tarafından yüz elli adet kaşık bağışlanmıştır. Sadece bir vakıf sahibi tarafından kaşık bağışı yapıldığı için, kaşıklarla ilişkili değerlendirmeler, genel değerlendirmelerden ayrı tutulmuştur.

³⁴ Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 390 – 391.

³⁵ Bakınız Tablo I – VIII. Kırk adet bakır sininin dışında, 625 numaralı vakıf kaydından on üç adet bakır sininin yangında kullanılamaz hale geldiğini, 2041 numaralı vakıf kaydından ise bir sininin zayi olduğunu öğrenmekteyiz. (Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 112, 113, 344)

³⁶ Çarhi kelimesi lügatte şöyle tanımlanmıştır: çarhla ilgili, çarkta yapılmış, devreden, dönen, yuvarlak. (<http://lugatim.com/s/çarh>) (Erişim Tarihi: 31. 12. 2020)

vakfedilmiştir.(Tablo III, IV, VII) Defterde yemeğin sunumu esnasında kullanılan tabak, tas ve sofraların bazılarının özellikleri konusunda da bilgi verilmiştir. Toplamda on altı tabağın biri sofra tabağı, diğer on beşi ise ağaç tabak olarak tanıtılmıştır. Ağaç tabaklar Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri, bir adet sofra tabağı ise Derviş El-Hac Zeynülabidin b. Derviş Mehmed tarafından vakfedilmişti. (Tablo IV)

Bağışlanan dokuz tasın beş adedi hakkında da defterde bilgi verilmiştir. Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri'nin zaviye için bağışladığı taslardan biri ahşap tas, diğer üçü ise kapaklı tas olarak nitelendirilmiştir. Şifayi Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi'nin Yedikule muhafızları için bağışladığı tas ise defterde büyük şerbet tası olarak anılmaktadır. (Tablo III, IV, VII) Şeyh Mahmud Çelebi tarafından, Edirnekapı'daki Emir Buhari Tekkesi'ne bağışlanmış olan dört sofradan biri cedid, ikisi köhne, biri ise simat kelimesiyle anılmıştır.³⁷

Yemeğin sunumunda kullanılan eşyalardan biri de kaşıktır. Tahrir defterinde kaşık bağışladığı görülen hayırsever sadece bir kişidir. Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayi Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi Yedikule muhafızları için yüz elli kaşık vakfetmiştir³⁸. Bugünün mutfaklarında çok önemli bir eşya olan kaşığın XVI. yüzyıl İstanbul'unda yemek dağıtılan sadece bir tek kurum için bağışlanmış olması ilginçtir. Muhtemelen bu durum kaşığın bireysel bir eşya olması ile bağlantılıdır. Herhangi bir kuruma yemek yemeye gelen kişiler veya oradan istifade edenler kaşıklarını kendileri getiriyor olmalıdır.

Tahrir defterinde anılan üçüncü grup kap kacak türü ise yiyecek ile içeceklerin saklanması, korunması ve taşınması için kullanılan mutfak eşyalarıdır. Bunların miktarı diğer iki gruptakilere göre azdır. İbrik, bakraç, güğüm, maşrapa³⁹ ve âb-kerd-i nuhâsî vardır. Sonuncusu bakırdan yapılmış bir tür kepçeydi⁴⁰.

Tahrir defterinde ibrikler sadece mutfak eşyaları arasında değil temizlik ve abdestle ilgili işlerde de zikredilmekteydi. Bu çalışma kapsamına doğal olarak sadece yemek dağıtımında kullanıldığı düşünülen ibrikler alınmıştır. Defterde ibrik bağışlayan kişiler sayılırken Hüseyin Anası ve Şahmelek b. Yusuf adlı kişilerin birer tane ibrik bağışladığı zikredilmiştir. Mahmud Çelebi'nin ise iki adet ibrik vakfettiği kayıtlıdır. Ayrıca Hacı Hasan b. Oruc'ül-Lebbâd isimli bir hayırseverin 20 akçe bağışladığı, bununla ibrik alınmasını şart koştuğu ifade edilmiştir. Ayrıca Asude Hatun isimli bir kadın, bir mektep için sayısı belirtilmeyen miktarda ibrik vakfetmiştir. (Tablo III, IV, V, VII)

Yiyecek ve içeceklerin saklanması, korunması ve taşınması için kullanılan bakraçlardan (üç tanesi sitil⁴¹) sekiz adet, güğümlerden iki adet, maşrapadan bir adet vakfedilmişti. Bakraç ve güğümlerden ikişer tanesi Mahmud Çelebi tarafından Emir Buhari Tekkesi'ne, bakraçlardan üç tanesi ise Şeyh Süleyman Halife tarafından Horhor'daki tekkeye bağışlanmıştı. Derviş El-Hac

³⁷ Bakınız: Tablo IV; Sofra lügatte iki şekilde tanımlanmıştır. İlki, masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu şeklindedir. İkincisi ise genellikle tekerlek biçiminde, üzerinde yemek de yenebilen ayaklı hamur tahtası şeklindedir. (<https://sozluk.gov.tr/>)(Erişim Tarihi: 5.12. 2020) Simat ise lügatte; sofra, somat olarak tanımlanır. (<http://lugatim.com/s/simat>) (Erişim adresi: 6. 12. 2020)

³⁸ Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 390 – 391.

³⁹ Maşrapa lügatte gümüş, çinko, teneke, toprak gibi maddelerden imal edilmiş kulplu su kabı olarak tanımlanmıştır. (<http://lugatim.com/s/maşrapa-maşraba>) (Erişim tarihi: 9.12.2020)

⁴⁰ F. Steingass, *A Comprehensive Persian – English Dictionary*, Beyrut 1903.

⁴¹ Lügatte sitil (setil) madeni büyük su kabı, bakraç, kova şeklinde tanımlanır. (<http://lugatim.com/s/sitil>) (Erişim tarihi: 31.12. 2020)

Zeynülabidin ise Hoşkadem Mescidi Mahallesi'ndeki zaviyeye üç tane bakraç vakfetmişti. Merhum Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri ise Saka Şems Zaviyesi'ne bir maşrapa vakfetmişti. Vakfedilen güğüm, bakraç ve maşrapaların hiçbirinin özellikleri konusunda defterde bilgi verilmemiştir. (Tablo IV)

3- Kap Kacak Bağışı Yapanlar ve Bağış Yaptıkları Kurumlar

Kap kacak bağışı yapanların önemli bir kısmı asıl vakfa sonradan eklenmiş ilave vakıflar tesis etmişti. İlave vakıf tesis eden kişiler bazen bir kurumun, kimi zamanda birkaç kurumun kap kacak ihtiyacını karşılamak için vakıf kurmuştu.⁴² Bu tür ilave vakıflar kurmak maddi imkânları sınırlı insanlar için daha kolaydı. Kap kacak bağışlayan vâkıfların önemli bir kısmı bu türden kişilerdi. Mesela Hatice Hatun, Kadem Hatun, Hayır Hatun b. Yusuf, Hammal Ahmed, Bali Çelebi, Hacı Mahmud isimli hayırseverler sadece birer kazan bağışlamıştı. Bu durum Osmanlı toplumunda kısıtlı maddi imkânlarla sahip kişilerin de vakıf kurabildiğinin ve hayırseverlik yapabildiğinin göstergesidir.

Kap kacak bağışı yapan mütevazı bağışçıların yanında yaptıkları yüklü kap kacak bağışıyla dikkat çeken bazı isimler de vardır. Bunlar oldukça cömert bağışçılardır: Şeyh Mahmud Çelebi, Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri, Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayi Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi. Bunlardan Şeyh Mahmud Çelebi ve Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri'nin vakfettiği kap kacak çeşit bakımından çok zengindir. Mesela Şeyh Mahmud Çelebi sekiz tane dane sahanı, sekiz tane zerde sahanı, yedi tane şurba sahanı, üç tane yahni tepsisi, iki tane küçük tepsi, iki adet sacayak, üç tane tencere, iki kevgir, bir kepçe, bir havan, iki bakraç, iki güğüm, dört sofras, bir leğen(çe), sayısı belirtilmeyen miktarda kazan ve hereni bağışlamıştır. Mustafa Çelebi'nin vakfettiği kap kacak ise sayısal olarak çoktur. Öyle ki tahrir defterinde zikredilen toplam kap kacağın üçte birinden fazlası Mustafa Çelebi tarafından vakfedilmiştir. İki adet kazan, iki yüz tane ahşap sini, bir tane büyük şerbet tası, bir kepçe, bir kevgir, yüz elli adet kaşık, bir tane âb-kerd-i nuhâsî olmak üzere toplam 356 adet mutfak eşyası vakfetmiştir (Tablo III, IV) Bağışlanması istisnai olan ve sadece bir vakıf sahibi tarafından bağışlanan ahen-i kebab, maşrapa, sofras, leğençe, âb-kerd-i nuhâsî, kûz(e), kaşık gibi eşyaları da genelde bu üç isim bağışlamıştır.

Kap kacak bağışı yapılan kurumların başında zaviyeler ve mescitler geliyordu⁴³. Zaviyelere ve mescitlere yapılan kap kacak bağışı karşılaştırıldığında ibrenin mescitlerden yana olduğu görülür. Hem bağışlanan kap kacak sayısı, hem de kap kacak bağışı yapan kişi sayısı bakımından mescitler öndedir. Mescitler için bağış yapan kişi sayısı yirmi altı iken, zaviyeler için bağış yapan kişi sayısı on dördtür. Mescitlere altı yüz üç adet mutfak eşyası bağışlanmışken, zaviyelere iki yüz otuz adet mutfak eşyası vakfedilmiştir. (Tablo II) Bağışlanan kap kacak miktarında ve bağış yapan hayırsever sayısında zaviyeler mescitlerin gerisinde kalmasına rağmen, bir hayırsever tarafından

⁴² Tahrir defterindeki vakıflar incelendiğinde, imaretlere yapılan ek bir yemek vakfı yok denecek kadar az iken, tekke ve mescit için yapılan yemek vakfı ya da kap kacak vakfı sıkça görülmektedir. Sadece 285 numaralı kayıta Hacı Vasil adlı vakıf sahibi Mahmud Paşa İmareti için imarete bitişik birkaç hane ve bir kazan vakfetmiştir.

⁴³ Ancak tahrir defterinde kap kacakla ilgili bağışların bazılarının hangi kurumlara yapıldığı hususu yeterince açık değildir. Zaviyelere yapılan mutfak eşyası bağışlarında zikredilen zaviyeye vakfedilmesi, orada kullanılmasına dair ifadeler rastlanmaktadır. Ancak mescitlerde zaviyelere göre durum biraz daha muğlaktır. Yeterince açık ifadeler her zaman görülmez. Mutfak eşyası bağışına ilişkin vakıflarda, kap kacağın kullanımı imam, müezzin gibi görevlilerin tasarrufuna bırakılmışsa bağışın mescit için yapıldığı varsayılmıştır.

bağışlanan ortalama kap kacak sayısında zaviyeler mescitlerin önündedir. Daha açık bir ifadeyle zaviyelere yapılan bağışlar daha niteliklidir. Zaviyelere kap kacak vakfeden hayırseverlerden önemli bir kısmı birden fazla eşya bağışlamıştır ve bağışlanan eşya sayısı çeşitlidir.

En çok kap kacak bağışı yapan üç hayırseverden ikisi zaviyelere kap kacak bağışlamıştır. Bunlardan Şeyh Mahmud Çelebi Edirnekapi'daki Emir Buhari Tekkesi'ne⁴⁴, Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri Saka Şems Zaviyesi'ne kap kacak vakfetmiştir⁴⁵. Büyük bağışçıların yanında zaviyelere çeşitli miktarda kap kacak bağışlayan orta halli şeyh ve derviş zümresinden kimselere de rastlanmaktadır. 1383 numaralı vakıf kaydında, Derviş El-Hac Zeynülâbidin b. Derviş Mehmed, zaviye için dört tepsi, bir hereni, bir tabak-ı sofra, bir tencere, bir tava ve üç adet de sitil vakfettiği gösterilir. Ayrıca 2078 numaralı vakıf kaydında, Horhor'daki Şeyh Süleyman Tekkesi'ne Şeyh Süleyman'ın - tekkenin kurucu şeyhi olmalıdır- iki adet kazan (kebir ve sagir), bir sini, bir sahan, iki tepsi, iki hereni ve üç bakraç vakfettiği görülmektedir⁴⁶. İmaratların mübarek gün ve gecelerde sıradan günlere göre daha leziz yemekler sunduğu bilinmektedir. Yemek dağıtımı yapılan zaviyeler için de bu durum geçerlidir.⁴⁷ Zaviyeler için bağışlanan kap kacak arasında tepsi-i kuzu, tepsi-i yahni, sahan-ı dane, sahan-ı zerde, ahen-i kebab gibi mutfak eşyalarının bulunması bu tespiti desteklemektedir⁴⁸.

Mescitlere yapılan kap kacak vakıfları arasında, orta halli vakıf sahiplerinin vakfettikleri kap kakakta böyle bir çeşitlilik görülmez. Bu çalışmanın başında sadece bir kazan vakfeden vakıf sahiplerinden bahsedilmişti. Bu vâkıflar genelde ya mahalle mescidine bağış yapan ya da bir kurum belirtmeksizin bir kazan vakfeden kimselerdir. Bu nedenle mescitlere yapılan kap kacak vakıflarının daha mütevazı olduğu söylenebilir. (Tablo III)

Mescit ve zaviyeler dışında üç mektep için kap kacak vakfedildiği görülmektedir. Bunlardan biri mübarek gün ve gecelerde yemek verilmesi şart koşulan ve yirmi yedi bakır sini ve bir kazan vakfedilen Halıcı Hasan Mektebi, diğeri ise- Murad Paşa Camii Nahiyesi'ndeki Koğacı Dede Tekkesi'nin bahçesindeki - bir kazan vakfedilen Hamid Çelebi Mektebi'dir. Üçüncüsü ise sayısı belli olmayan miktarda kûz(e) ve ibriği kendi yaptırdığı mektebe vakfeden Asude Hatun'dur. (Tablo V)

Bağış yapılan bazı yerler ise kurum denilemeyecek ölçüde mütevazı yerlerdi. Bunlardan biri hane yanında mevcut altı hücrenin ikisinde kalan ehl-i ilim ve fukara için; diğeri ise üç hücre, bir

⁴⁴ Hem yemek dağıtılmasını, hem de mutfak eşyası vakfeden Mahmud Çelebi eğer mescit-tekke genişletilmeye ihtiyaç duyulursa, mevcut matbahın mescide eklenmesi ve başka bir yerde matbah yapılmasını şart koşmaktadır. Hatta dervişler için hücreler, imam ve müezzin için evler vakfetmiştir. Hatta kendi evlatlarına vakfettiği haneyi dahi, evlatları sakın olmasınlar ise dervişlere "cemiyyet" olmasını şart koşturmuştur.

⁴⁵ En büyük bağışçılardan biri olan Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayi Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi ise Yedikule muhafızlarına kap kacak vakfetmiştir. (Tablo III, IV)

⁴⁶ Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 236, 352, 353.

⁴⁷ Mevlevi, Bektaşî tekkeleri başta olmak üzere, Kadiri, Nakşibendi, Halveti vs. tekkelerinde mübarek gün ve gecelerde yemek dağıtımının önemi bilinmektedir. Bu konuda birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı; Ayla Esen Algar, "Bektaşilikte Yemeğin Yeri", *Tasavvuf Kitabı*, haz. Cemil Çiftçi, İstanbul, 2003, 408-414; Gündüzöz, *Osmanlı Tekke Mutfak Kültürü*, 175-205; Dilek Akbulut, "Bektaşî Kazanlarından Saray Aşureliklerine Bir Paylaşım Geleneği Olarak Aşure", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55), 2010, (269-280), Necdet Tosun, "Tasavvuf Kültüründe Tekke Yemekleri", *Tasavvuf*, Ankara, 2004, 123-135; Ayşe Bölükbaşı, "Osmanlı Tekkelerinde Beslenme XVI. Yüzyılda İstanbul'daki Halveti Tekkeleri Örneği", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 3 (1): 83-112

⁴⁸Bakınız: Tablo IV.

fırın ve bir çeşmeden oluşan bir yapıda kalan müyâtblar⁴⁹ fukarası için yapılan bağıştı. Muýtâb Şüca b. Abdullah, hücrelerde kalan muýtâblar fukarası ve diğer muýtâbların kullanması için bir büyük kazan, bir kuzu tepsisi ve bir havan vakfetmişti. Ayrıca bir hane, altı hücre ve iki cilt Mushaf-ı Şerif vakfeden Hacı Ahmed kap kakak olarak da dört kazan, yirmi sini, bir kepçe, bir kevgir vakfetmişti. Bunların dışında ruh-ı vâkıf/vâkıfe veya vâkıfe için, mesalih-i müslimin vs. için vakfedildiği belirtilerek bağışlanan, ancak hangi kuruma bağışlandığı belli olmayan kap kakak vakıfları vardı. Bu kap kakak vâkıfları toplamda otuz bir tane olup, en kalabalık grubu oluşturmaktadır. (Tablo VI, VII)

Zaviyelere kap kakak bağışlayan kişilerden üçü, mescitlere kap kakak vakfedenlerden biri, mekteplere kap kakak bağışlayanlardan ikisi, aynı zamanda yemek verilmesi için tahsisatta da bulunmuşlardır. Zaviyelere hem kap kakak bağışlayan, hem de yemek verilmesi için tahsisat bağlayan hayırseverler Şeyh Mahmud Çelebi, Sinan Erdebili⁵⁰ ve Hacı Hasan b. Oruc'ül-Lebbâd'dır. İlk ikisi kendi adlarıyla bilinen tekkeler için bağış yapmış, sonuncusu ise Şeyh Mahmud Çelebi Tekkesi için bağışta bulunmuştur⁵¹. Asude Hatun ve Halıcı Hasan mektep için yemek bağışında bulunmuş ve kap kakak vakfetmiştir. (Tablo III, IV, V, VII)

Sonuç

Kap kakak vakfeden bağışçıların üçte birinden fazlasının bu çalışmada yer almasını sağlayan husus sadece bir kazan vakfetmiş olmalarıdır. Dolayısıyla maddi imkânları sınırlı hayırseverlerin "çorbada bizim de tuzumuz bulunsun" yaklaşımıyla vakıf kurdukları anlaşılmaktadır. Kurum bazında değerlendirildiğinde mescitlere bağış yapan kişi sayısı ve bağışlanan kap kakak sayısının en yüksek sayıda olduğu görülmektedir. Ancak mescitlere yapılan kap kakak bağışı ortalaması, zaviyelere yapılan ortalama kap kakak bağışının çok altındadır. Bu noktada en çok dikkat çeken vakıflar Şeyh Mahmud Çelebi'nin Edirnekapi dışındaki Emir Buhari Tekkesi'ne ve Hacı Ali b. Hüseyin'üs-Sakka'l-Emiri'nin Saka Şems Zaviyesi'ne bağışladığı kap kakaklardır. Zaviyeler için yapılan kap kakak bağışının daha nitelikli olduğu söylenebilir. Kap kakak bağışı yapılan diğer bir kurum türü ise zaviyeler ve mescitler dışında yemek pişirilmesinde ve sunulmasında rolü olduğu anlaşılan mekteplerdir. Ayrıca kurum denilemeyecek ölçüde küçük yerlerde/hücrelerde sâkin olanlar (muýtâblar fukarası, ehl-i ilm ve fukara) için yapılan kap kakak bağışları da mevcuttur. İlâveten bir kurum belirtmeksizin vâkıf/vâkıfenin ruhu için, mesalih-i müslimin için veya hiçbir açıklama yapılmadan yapılan kap kakak vakıfları da bulunmaktaydı. Mutfak eşyası bağışı yaparak vakıf tesis etmek Osmanlı vakıf sisteminin en enteresan veçhelerinden birini teşkil etmekte; hayırseverlerin fakir fukara için tahsis ettikleri yemeklerin onlara ulaşmasına küçük ama önemli bir katkı sağlamaktaydı.

Kaynakça:

- AKBULUT, Dilek, "Bektaşî Kazanlarından Saray Aşureliklerine Bir Paylaşım Geleneği Olarak Aşure", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55), 2010, 269-280.
- ALGAR, Ayla Esen, "Bektaşilikte Yemeğin Yeri", *Tasavvuf Kitabı*, haz. Cemil Çiftçi, İstanbul, 2003, 408-414.

⁴⁹ Muýtâb lügatte, "kıl dokuyan, dokumak sûretiyle kıldan çul, yem torbası vb. eşyâ yapan kimse, dokumacı, mutaf" olarak tanımlanmaktadır. (<http://lugatim.com/>) (Erişim tarihi: 10.03.2021)

⁵⁰ Halveti şeyhi olan bu kişi için bakınız: Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*, s.830, 831.

⁵¹ Barkan, Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*, s. 2, 3, 204, 205, 416.

- AYVERDİ, İlhan, *Kubbealtı Lugatı, Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2016/elektronik versiyonu: <http://lugatim.com/>
- BARKAN, Ömer Lütfi, Ekrem Hakkı Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953 (1546) Tarihli*, İstanbul 1970.
- BİLGİN, Arif, "Osmanlı Döneminde İstanbul Mutfak Kültürü", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 47 – 48, 2010 – 2011 s. 229 – 245.
- BÖLÜKBAŞI, Ayşe, "Osmanlı Tekkelerinde Beslenme XVI. Yüzyılda İstanbul'daki Halveti Tekkeleri Örneği", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 3 (1): 83 – 112.
- ESTABLETT, Colette, Jean Paul Pascual, "Şam'da XVII. Yüzyıl Sonu ve XVIII. Yüzyıl Başlarında Bardak, Tabak ve Kap Kacak", *Soframız Nur Hanemiz Mamur Osmanlı Maddi Kültüründe Yemek ve Barınak*, (ed. Suraiya Faroqhi, Christoph K. Neumann, 209-226.
- GÜNDÜZÖZ, Güldane "Osmanlı Tekke Mutfak Kültürü ve Mecmuâ-i Fevâid", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, (20-2), Sivas 2016, 175-205.
- KARAKOÇ, Yıldız Yılmaz, "Which Utensils Were to be Found in the Kitchen of an 18th Century Harem Agha?: A Preliminary Research", *I. Türk Mutfak Kültürü Sempozyumu*, haz. Arif Bilgin, Özge Samancı, Bilecik 2012, s.187-210
- KAYAOĞLU, İ. Gündag, "Bakır Bir Dergâh Kazanı", *Sanat Tarihi Yıllığı* (9-10), İstanbul 1981, s. 192-195.
- SAMANCI, Özge, "Alaturkadan Alafrangaya: 19. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfaklarında Kullanılan Araç ve Gereçler", *Türk Mutfağı*, (ed.) A. Bilgin. Ö. Samancı, Ankara 2008, s. 307- 329.
- STEINGASS, F., *A Comprehensive Persian – English Dicionary*, Beyrut 1903.
- SÖZER, Yasemin, *Denizli Yöresi Mutfağında Kullanılan Bakır Madeni Eşyası (18-19. yy)*, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli 1998.
- Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, *Eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye, Osmanlı Alimleri*, haz. Muhammet Hekimoğlu, ed. Derya Örs, İstanbul 2019.
- TOSUN, Necdet, "Tasavvuf Kültüründe Tekke Yemekleri", *Tasavvuf*, Ankara, 2004, 123-135.

TABLO I: XVI. Yüzyıl İstanbul’unda Yemek Dağıtımıyla İrtibatlı Vakıflar ¹ (İmaretler dışındaki)	
Doğrudan Yemek Dağıtımını Şart Koşan Vakıflar	68
Yemek Dağıtımı İçin Kap Kacak Bağışlayan Vakıflar	68
Her İkisini de Şart Koşan Vakıflar	6
Toplam	142

Not 1: Bu tablo ve bundan sonraki bütün tablolar 1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defterine dayalı olarak hazırlanmıştır. (Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri, 953 (1546) Tarihli*, İstanbul 1970)

TABLO II: Kap Kacak Vakfedilen Kurumların ve Bağışlanan Kap Kacığın Sayısı ¹		
Kurum Adı	Kap Kacak Vakfedilen Kurumların Sayısı	Bağışlanan Kap Kacak Sayısı
Mescit	25	603 ²
Zaviye	14	230
Mektep	3	32
Hücre	2	29
Belirsiz	31	85
Toplam ³	74	950

Not 1: Bazı bağışçıların yaptığı kap kacak bağışının sayısı belirli değildir. Tablo hazırlanırken bu tür bağışçıların sadece bir adet kap kacak bağışladığı var sayılmıştır.

Not 2: Mescit için bağışlanan kap kacaklardan 356 tanesini Sultan Mehmed Validesi İmareti Şeyhi Şifayı Çelebi'nin oğlu Mustafa Çelebi vakfetmiştir.

Not 3: Vâkıflardan bir tanesi bir mescit ve mektebe ortak bağış yapmıştır. O yüzden toplamalarda sadece biri hesaba katılmıştır.

TABLO III: Mescidlere Kap Kacak Bağış Yapan Vakıflar ve Bağışladıkları Kap Kacaklar

Defterdeki Numarası	Vakıfın Adı	Kazan	Sını	Şaban	Teşvî	Sacayık	Heremî	Tencere	Tas	Kevgir	Kepçe	Tava	Hava	İbrîk	Kapak	Çi-kard-i muhâşî
1	74	Hadice Hanım Vakfı	1													
2	75	Humud Ahmed Vakfı	1													
3	139	Hacce Aişe b. Hacı Hasan Vakfı	1	1	1			1								
4	439	Sahî Hanım Vakfı	sbd		sbd			sbd								
5	432	Mescidi Ağa Mescidi Vakfı	2													
6	438	Nergis binti-i Abdullâh Vakfı	1 (büyük)													
7	491	Kadim Hanım Vakfı	1													
8	822	Şahmerek b. Yusuf Vakfı	1									1		1 (za'îf olmuş)		
9	1106	Mehtum Sinan Halife Vakfı	1													
10	1321	Kadir Virdi Vakfı	3			1							1			
11	1386	Nefise binti-i Nebî					1		1							
12	1727	Lütfî b. Abdullâh Vakfı	1													
13	1849	Mühürerme Hanım Vakfı	1 (iki kile güç , alan bir kazan)													
14	1850	Aişe Hanım binti-i Cevri Vakfı	1 (büyük)													
15	1860	Ahmed b. Halîl'ün Sabâğ Vakfı	1 (büyük)			1										
16	1920	Türmelek Vakfı	1													
17	1971	Eyneşoğlu Hacı Bayram Mescidi Vakfı	3				2									
18	1977	Ali Bayram Vakfı														
19	1978	Ahmed Sübâşî Vakfı														
20	2095	Sultan Mehmed Valideni İnareti Şeyhi Şîrî Celâleddin oğlu Munafâ Çelebi Vakfı	1 (büyük) 1 (orta)													
21	2373	Eyyâm Hanım b. Abdullâh Vakfı	1 (büyük)													
22	2387	Şahmerek b. Abdullâh Vakfı	sbd (büyük)													
23	2480	Humud Hanım Vakfı	1 (büyük)													
24	6357	Hacı Hasan b. Abdullâh Mescidi Vakfı	2 (iki za'îf olmuş)													
25	1391	Yusuf b. Abdullâh'ın Erci Vakfı	1													

Not 1: Kap kacak bağışlanmış ama sayısı belirtilmemişse “sbd” kısaltması kullanılmıştır.

Not 2: 625 numaralı kayıta yapılan bağış bir mescit ve mektebe ortaklaşa yapılmıştır. Ayrıca vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

Not 3: 625 numaralı kayıta bağışlanan sini sayısı kırk adetmiş, on üç tanesi yangında kullanılamaz hale geldiğinden bakırları satılmış.

TABLO IV: Zaviyelere Kap Kacak Bağış Yapan Vakıflar ve Bağışladıkları Kap Kacaklar																						
Değerlendirilme Numarası	Vakıf Adı	Kazan	Sını	Sahan	Tepi	Saray	Harem	Taşak	Tencere	Taş	Kevgir	Kepçe	Tava	Hava	İbrak	Balıç	Güçüm	Abes-i Kebap	Marappa	Lâğün(e)	Sıfı	Sofra
1	Şeyh Süleyman Edebiyyü Vâkıfı	3		3		3																
2	Müslüm Hacı Ali b. Hüseyin üs-Sakka-Ezzün Vâkıfı	3	3 (tekerr)	1 (geni)	10	3	2	15 (gâz)	1 (büyük)	1 (dışkap)	1	1	2	1				4	1			
3	Abdullah Hacı Kevgîr Vâkıfı	3	10 (dışkap)																			
4	Yakub b. Abdullah Atıcı Müslüm Şems Müslüm Vâkıfı	3				4					1	1										
5	Efşâ-yı Muhammed Çelebi İsmâ-i Hüsnâ Vâkıfı	td		8 (dışkap), 2 (geni), 7 (parça)	3 (yılan), 2 (kavruk)	2	td		3		2	1		1		2	2				1	1 (cedid), 2 (kadim), 1 (mırmır)
6	Derviş El-Haz. Zeynüddin b. Derviş Muhammed Vâkıfı				4		1	1 (cedid tabak)	1				1									3
7	İbrahim b. Abdullah üs-Bazil		20	20																		
8	İlyas b. Abdullah ve Hâfız b. Abdullah zâver-i O	td	td																			
9	Efşâ-yı Havat	7	3	12	1	5																
10	Dura Hacı İsmâ-i Abdullah Vâkıfı	1																				
11	Şeyh Süleyman Halife b. Abdullah (Hendek'deki) Vâkıfı	1 (büyük), 1 (cedid)	1	1	2		2									3 (büyük)						
12	Müslüm b. İbrahim Vâkıfı						1			1												
13	Derviş Hacı Elvan Vâkıfı	1								1												
14	Hacı Hasan b. Onçülâ-Lebbâd Vâkıfı											1			td (20 akçe değirmide)							

Not 1: 12 numaralı kayıta vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

Not 2: 1167 numaralı kayıta vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

Not 3: 1167 numaralı kayıta kevgirlerin bir tanesi sadece “kevgir” olarak belirtilmiş, diğerinin ise “kevgir-i sahan” olduğu kaydedilmiştir.

Not 4: 2433 numaralı kayıta vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

TABLO V: Mekteplere Kap Kacak Bağışı Yapan Vakıflar ve Bağışladıkları Kap Kacaklar						
	Defterdeki Numarası	Vakfın Adı	Kazan	Sini	İbrik	Kûz(e)
1	625 ¹	Halıcı Hasan b. Abdullah Mescidi/Mektebi Vakfı	2 (biri zayı olmuş)	27 ² (bakır)		
2	1634 ³	Asude Hatun Vakfı (Kethüda-yı Sarayı Atık)			sbd	sbd
3	1899	Muallimhane-i Hamid Çelebi Vakfı	1			

Not 1: 625 numaralı kayıta yapılan bağış bir mescit ve mektebe ortaklaşa yapılmıştır. Ayrıca vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

Not 2: 625 numaralı kayıta bağışlanan sini sayısı kırk adetmiş, on üç tanesi yangında kullanılamaz hale geldiğinden bakırları satılmış.

Not 3: 1634 numaralı kayıta vâkıf kap kacak bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

TABLO VI: Hücrelere Kap Kacak Bağışı Yapan Vâkıflar ve Bağışladıkları Kap Kacaklar								
	Defterdeki Numarası	Vakfın Adı	Kazan	Sini	Tepsi	Kevgir	Kepçe	Havan
1	462	Hacı Ahmed b. Süle'- Şehir Bi-Gömenli Vakfı	4	20		1	1	
2	643	Şüca b. Abdullah'ül Ma'ruf BiMüytâb	1 (büyük)		1 (kuzu tepsisi)			1

TABLO VII: Hangi Yapı/Kurum İçin Bağışlandıkları Belli Olmayan Kap Kacaklar														
	Defterdeki Numarası	Vakfın Adı	Kazan	Sını	Sahaa	Tepsi	Sacayak	Herani	Tencere	Tas	Kevgir	Kepçe	Tava	İbrak
1	2041	Hacı Sathioş Vakfı	2	1 (tekir - zayıf olmuştur)							1 (zayıf olmuştur)			
2	2272	Hacce Hatun b. Abdullah Vakfı	1 (büyük)											
3	2372	Selver b. Abdullah Vakfı	1											
4	2392	İsa Vakfı	şbd											
5	2393	Almed Vakfı	şbd											
6	2412	Hamza b. Mahmud Vakfı	1 (zayıf olmuştur)											
7	2413	Hacı Bayram 'ül-Haşşâb Vakfı	2											
8	2445	Mevlek Hatun b. Abdullah Vakfı	1											
9	2466	Hacı Hızır b. Ahmed Vakfı	1											
10	2484	Hacı Hızır b. Hacı Ahmed Vakfı	1											
11	1655 ¹	Hacı Ali b. Abdullah Vakfı	1	5 (ahşab)					1		1			
12	1711	Şinard b. Abdullah Vakfı	2											
13	1799	Bahiyar Vakfı	2											
14	1800	Hayr Hanım b. Yusuf Vakfı	şbd											
15	1896	Kasım Tıgır Vakfı	1											
16	280	İsmet b. Hasan Vakfı	3						şbd					
17	362	Hüb Hatun b. Abdurrahman Vakfı	2						2					
18	521	Ferruhna Hatun Binti Abdullah Vakfı	1											
19	522	Hüseyin Avası Vakfı	1						1					1
20	587	Bali Çelebi Vakfı	1											
21	588	Eyrenos Beg Vakfı	1											
22	589	Hacı Mahmud Vakfı	1											
23	684	Hacı İshak'ül Mezbûr Vakfı	4				1				1			
24	853	Ağa Hanım b. Hacı Ali Vakfı	3											
25	970	Rıvanı Çelebi Mercidi Vakfı	1 ²											
26	1003	Torahım b. Süleyman'üs-Sabuni Vakfı	şbd						şbd (büyük)				şbd	
27	1589	Gül Hatun bint-i Abdullah Vakfı	1 (büyük)											
28	1089	Hacı Kemal b. Halil Vakfı	2		4	5		2					1	
29	1271	Kasım Beg b. Abdullah Vakfı	2											
30	1451	Usad Muhyiddin Vakfı ³	1											
31	1551	Takyahı Bali Vakfı	2	7										

Not 1: 1655 numaralı kayıtta vâkıf kap kakac bağışının yanında yemek tahsisatı da yapmıştır.

Not 2: 970 numaralı kayıtta vakfedilen kazanın bozahanede kullanıldığı ve yıllık dört yüz seksen akçe gelir getirdiği anlaşılmaktadır.

<p style="text-align: center;">Tablo VIII¹ Bağışlanan Kap Kacagın Dökümü</p>		
Kap Kacak Türü	Bağışlanan Kap Kacak Sayısı	Bağışçı Sayısı
Kazan	104	64
Sini	473	17
Sahan	65	8
Tepsi	30	9
Sacayak	20	8
Hereni	14	9
Tabak	16	2
Tencere	13	10
Tas	9	6
Kevgir	10	9
Kepçe	9	9
Tava	6	5
Havan	5	5
İbrik	4	4
Bakraç	5	2
Güğüm	2	1
Ahen-i Kebap	4	1
Maşrapa	1	1
Leğen(çe)	1	1
Sitil	3	1
Kûz(e)	1	1
Kaşık	150	1
Âb-kerd-i nuhâsî	1	1
Sofra	4	1
Toplam	950	-²

Not 1: Bazı bağışçıların kaç adet kap kacak bağışladığı defterde belirtilmemiştir. Bunların en azından bir kap kacak bağışladığı var sayılmıştır.

Not 2: Yetmiş dört hayırseverden bazıları birden fazla kap kacak bağışlamıştır. Bu nedenle rakamsal karışıklığa yol açmamak için son sütundaki toplam verilmemiştir.